

Бекітемін:
«Б.Сейсенов атындағы жалпы орта
білім беретін мектебі» КММ-нің
директоры м.а. Б.Ж.Жумагулова
« 31 » *ноябрь* 2021 ж

**«Б.Сейсенов атындағы жалпы орта білім беретін мектебі» КММ 2021-2022 оқу жылындағы тоғызқұмалақ
үйірмесінің жұмыс жоспары**

Үйірме жетекшісі: М.Ж. Турмаганбетов

Түсінік хат

Тоғызқұмалақ – казакта кең тараған, өте қызықты, ойлы ойын. Қарағау қазбаларының арасынан табылған тас «қазан» осы тоғызқұмалақты еске салады. Бұл ойын Қырғызстанда, Монғолияда, Қарақалпақстанда, Өзбекстан казактарының арасында, алыс шетел казакстанның арасында қатты дамыған. Бұл бас шынықтыратын ойынды біздің ұлттық «шахматымыз» десе болғандай. 162 таспен ойналатын осы бір ойлы ойынның жоғалып кетпеуіне кезінде академик - жазушы Мұхтар Әуезов, халық артисі Қалибек Қуанышбаев, техника ғылымының кандидаты М. Ибраев пен шахматшы Е. Браундардың сіңірген еңбектері өте зор. Тоғызқұмалақтан алғашқы республикалық жарыс 1948 жылы өткізіліп, жарысқа халық ойынының шеберлері Абайдың немересі Ысқақов (Семей), Андамас Жокеев (Қарағанды), Оспан Қаржауов (Семей), Шорман Өтегенов (Жамбыл) сияқты тоғызқұмалақшылар

Республиканың тұңғыш чемпионы Ш. Өтегенов болды. 1948 - 1960 жылдар аралығында Қазақстан аймағында көптеген біріншіліктер өтті. Осы кезеңдерде қатарынан алты жыл бойы Жамбыл облысының өкілі Рахымбай Ахмамбетов бірінші орынды жеңіп алып отырды. Кейін көп жылдар бойы бірінші орынды В. Поляков пен Қасымов алма кезек жеңіп алып отырды.

Халқымыздың кемеңгер ақыны Абай кезінде тоғызқұмалақтың аса шебер ойыншысы болған.

Тоғызқұмалақ үйрмесінің мақсаты:

- Тоғызқұмалақ ойынын оқушыларға үйретумен қатар, олардың ой-өрісін, сана-сезімін дамытуға, оқу үлгерімін жақсартуға түсуге және сапалы тәрбие беруге жетілдіру
- Оқушылардың бойында салмақтылық, сабырлылық, төзімділік, есептегіштік, ойшылдық қасиеттерін қалыптастырумен қатар, кең ақыл, жүйрік қиял иесі болуға дамыту
- Ұлттық ойынды жан-жақты насихаттау
- Облыстық, республикалық жарыстарда жүлделі орын алу

Бекітемін:

«Б.Сейсекенов атындағы жалпы орта білім беретін мектебі» КММ-нің директорының м.а:

Б.Ж.Жумагулова.

«Б.Сейсекенов атындағы жалпы орта білім беретін мектебі» КММ-де 2021-2022 оқу жылы бойынша тоғызкүмалақ үйірмесіне қатысатын оқушылар тізімі

№	Оқушының аты-жөні	Туған күні, айы, жылы	Класс
1	Алпамысұлы Ербілге	24.07.2005 ж	11
2	Жиенғалиева Ақбота	24.11.05	11
3	Қуаныш Алдияр	01.01.07.	9
4	Қарабек Жанар	31.08.08.	8
5	Игібаев Ернар	26.01.08.	8
6	Игібаев Рамазан	24.09.08.	8
7	Бакытжанова Альбина	18.07.08.	8
8	Жиенғалиев Дастан	29.05.08.	8
9	Бижанова Мадина	28.09.07.	8
10	Шүйіншібаева Айкөркем	14.08.08.	8
11	Қасым Мұрат	27.03.09.	7
12	Көпжанұлы Нүрдіулет	31.10.08.	7
13	Ержігіт Кәусар	27.04.09.	7
14	Жиенғалиев Әлішер	19.09.09.	7
15	Жылқыбай Дәулет	20.06.09.	7

Барлығы –15 Ер бала – 9 Қыз бала – 6

Үйірме жетекшісі:

М.Ж.Турмаганбетов.

Директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары: Аманжол Ж.М.Моллабаева

Тоғызқұмалақ үйірмесінің 2021/22 оқу жылына арналған күнтізбелік жоспары.

№	Өткізілетін тақырыптар	Сағ. саны	Уақыты
1	Алғы сөз. Тоғызқұмалақ ойынының шығу тарихы.	2	
2	Тоғызқұмалақ ойыны туралы жаппы түсінік	2	
3	Ойынды жазу тәртібі	2	
4	Тоғызқұмалақ әліппесі	2	
5	Тоғызқұмалақ тактасымен танысу.	2	
6	Тоғызқұмалақ отау, қазан аттарымен танысу.	2	
7	Ойын ережесімен танысу.	2	
8	Так. жүп сандарды ажырату. жүріс есептеу әлісі.	2	
9	Тұздық алу ережесі.	2	
10	Атсырау дегеніміз не ?	2	
11	Атсырау жағдайынан шығу жолдары.	2	
12	Тұздықтардың атқаратын қызметі.	2	
13	Тұздықтардың атқаратын қызметі.	2	
14	Жүріс түрлері	2	
15	Жәй , шабысты жүрістер тәсілі.	2	
16	Жүріс талдау	2	
17	Ілгері және кері есеп	2	
18	Қанды қақпан ойнау	2	
19	Топаралық жарыс.	2	
20	Тұздықтардың атқаратын қызметі.	2	
21	Жәй , шабысты жүрістер тәсілі.	2	
22	Жүріс санын есептеу жолдары.	2	
23	Екі жақты ойын	2	
24	Бай отау жинау	2	
25	Бай отаулардың жүрістерін талдау	2	
26	Отауларға тоқталу	2	
27	Тұздықтар тартысы.	2	
28	Ойынның басталуы, ортасы, аяғын талдау.	2	
29	Жүріс жасау ерекшеліктері.	2	
30	Топаралық жарыс.	2	

31	Жүріс байлау таска ойнау тәсілі.	2
32	Екі айналымда тұздық алу тәсілі.	2
33	Комбинациалық ойындар жинағы.	2
34	Байлықты тиімді тарату жолдары.	2
35	Бай отау жинау дер кезінде тарату жолдары.	2
36	Таска ойнау тәсілдері.	2
37	Ойын аяғын есептеу жолдары.	2
38	Атсырауға ойнау .	2
39	Шабысты жүрістер.	2
40	Жәй жүрістер.	2
41	Топаралық жарыс	2
42	Жәй жүрістер.	2
43	Комбинациалық ойындарды талдау.	2
44	Байлау тұздық алу тәсілдері.	2
45	Тогызқұмалақ нотациясы мен партиялары	2
46	Партия нәтижелерін талдау.	2
47	Бай отауды қорғау.	2
48	Тұздықтар тартысы №172	2
49	Тұздықтар тартысы №3/4	2
50	Тұздықтар тартысы №5/6	2
51	Екі жақты ойын.	2